

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ БАНКРУТСТВОМ

*Ісаєнко В.А., к.е.н.,
Полтавська державна аграрна академія*

Розкрито сутність банкрутства, обґрунтовано класифікацію причин і видів банкрутства в Україні, аргументовано доцільність використання системного підходу в організації управління банкрутством, розглянуто питання функціонування зазначеного механізму управління банкрутством.

Essence of bankruptcy is exposed, classification of reasons and types of bankruptcy is reasonable in Ukraine, expediency of the use of approach of the systems is argued in organization of management bankruptcy, the question of functioning of the marked mechanism of management bankruptcy is considered.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин в Україні і кризовий характер економіки ставлять перед вченими і практиками проблему теоретичного переосмислення категорій господарювання, вивчення меж можливого урахування досвіду країн з розвинутою ринковою економікою. Це повною мірою стосується проблеми організаційного та методичного забезпечення менеджменту процесу банкрутства.

Але оскільки економічна ситуація в Україні тільки починає стабілізуватися, масове банкрутство та ліквідація підприємств може зруйнувати новостворені господарські відносини, що призведе до дестабілізації економіки. Тому стає актуальною проблема організаційно-економічного механізму управління банкрутством та санації як системи заходів із виведення господарюючого суб'єкта з фінансової кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях банкрутства вітчизняними та зарубіжними вченими й фахівцями чітко виділялося два напрямки аналізу функціонування організаційно-економічного механізму: вивчення його як економічного явища для підприємств і як правового інституту. Тому значна кількість робіт економістів присвячена організації антикризового управління та фінансового менеджменту на підприємстві, прогнозуванню кризового стану й банкрутства. Серед них роботи: В. Астахова, Е. Альтмана, В. Білопольської, И. Бланка, С. Голова, Т. Грамотенко, Д. Гуца, А. Кутиркіна, Н. Скворцова, А. Терещенка, Ю. Чеботар, та інших. Вивченню питань удосконалювання законодавства, процедур банкрутства при розгляді справ в арбітражних судах, проблем виявлення та припинення злочинних форм банкрутства присвячено роботи: П. Баренбойма, С. Брукса, Е. Контрумена, Д. Кура, К. Мастерса, Т. Митчелла, Ю. Титаренка, Н. Титова, Т. Тримбела й ін. Сказане вище дозволяє зробити висновок про те, що в теоретичному аспекті банкрутство не розглядалося як цілісна економіко-юридична система. А практика використання законодавства про банкрутство, крім того, свідчить про наявність проблем, що поєднані зі здійсненням

процесу управління неплатоспроможністю та банкрутством суб'єктів господарювання і вимагають найшвидшого розв'язання.

Постановка завдання. Метою даної статті є розробка теоретичних та методичних основ організації управління банкрутством на макрорівні і практичних рекомендацій щодо удосконалювання його організаційно-економічного механізму для подальшого розвитку системи державного управління неплатоспроможністю й банкрутством суб'єктів господарювання. Організаційно-економічний механізм управління банкрутством складається з організаційних і економічних шляхів, форм і методів розв'язання практичних питань, які запобігають банкрутству суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банкрутство – це один з ключових елементів ринкової економіки і інститут розвиненої системи громадянського та торговельного права, це механізм, який дає можливість уникнути катастрофи та вигідно розпорядитися засобами. Ситуація банкрутства підприємств є типовою для економіки не лише країн, що розвиваються, а й будь-якої з розвинутих країн. Банкрутство, як міра економічної і юридичної відповідальності за стан, що характеризується перевищенням заборгованості над вартістю майна боржника, яке встановлюється відповідно до законодавства. Аналіз точок зору вчених, законодавчих і нормативних документів про банкрутство України і ряду країн СНД показав, що банкрутство найчастіше ототожнюється з неспроможністю. Економіко-правовий і логічний аналіз термінів дозволив установити істотні їх розбіжності, пов'язані з характеристикою економічних і правових станів суб'єктів, процедурами, які застосовуються надалі, що впливає на організаційно-економічний механізм. Банкрутство можна класифікувати за такими основних ознаками: за формою виникнення причини рекомендовано розділити на зовнішні і внутрішні; за природою виникнення - на кібернетичні на макро- і мікрорівнях, культурно-етичні, випадкові і злочинні; щодо осіб, які створили ситуацію банкрутства – боржник, ділові партнери і треті особи; за характером виникнення і джерелом заподіяння збитку – власними діями, діями третіх осіб, природними катаклізмами і стихійними лихами, виробничими аваріями; за часом дії – короткочасної та тривалої; за можливістю впливу підприємства на них – причини, що усуваються самим підприємством, що важко усуваються і що не усуваються; за можливістю діагностування і прогнозування – причини, що діагностуються, прогножуються, і не піддаються прогнозуванню. Вихідним пунктом у системі управління банкрутством суб'єктів господарювання є організація та ведення обліку неплатоспроможних підприємств. Під час застосування методики обліку неплатоспроможних підприємств виявлено безліч недоліків, пов'язаних із: обмеженням суб'єктів, які мають право бути занесеними до реєстру; порядком внесення їх до реєстру; створенням фонду стабілізації економіки і розробкою планів санації. Методика формування реєстру є надзвичайно великою і не узгоджена з нормативно-правовими актами України, які регулюють порядок встановлення факту неплатоспроможності суб'єкта господарювання. Не врахована можливість використання інформаційного простору щодо неплатоспроможних підприємств з метою попередження ба-

нкрутства, формування солідарного кредитора у справах про банкрутство. Недостатньо розроблені питання кадрової політики і забезпечення підготовки фахівців з управління банкрутством. Найбільш поширеним методом управління банкрутством є судовий метод.

Незважаючи на значний ступінь регламентації процедур банкрутства, проведений їх економіко-правовий аналіз свідчить, що не усі з них однозначно сприймаються фахівцями економічного і юридичного профілю, достатньою мірою регламентовані і методично розкриті. А це впливає на якість управління банкрутством – адекватність прийнятих судом рішень і можливість їх виконання.

Встановлено, що при реалізації арбітражного методу управління банкрутством проблемними є питання, пов'язані з порушенням справи про банкрутство, процедурами арбітражного судочинства і здійсненням ліквідаційних заходів.

Виявлено, що при винесенні рішення арбітражним судом беруться до уваги тільки абсолютні (зовнішні) ознаки неплатоспроможності – відсутність грошей на рахунках, наявність простроченого боргу. Фінансово-майнове становище боржника не враховується, що приводить до прийняття судом у ряді випадків неефективних рішень. Вивчення арбітражної практики з питань банкрутства, що рішення суду не завжди можуть бути реалізовані через несвоєчасне урахування чинників економічного, екологічного і соціального характеру.

Аналіз причин банкрутства суб'єктів дозволив класифікувати банкрутство: за видами – випадкове, просте і злочинне та за формами – примусова й ініціативна. Відповідно до законодавства України проведення процедур банкрутства покладено на арбітражний суд і агентство (регіональні управління) з питань банкрутства. Реалізація повноважень цими органами являє управлінський процес. Управління банкрутством, як свідчать результати дослідження, – це застосування органами управління засобів і способів підготовки управлінських рішень та організація їх виконання. функціонування зазначеного механізму управління банкрутством, здійснено аналіз методики і практики організації та ведення обліку неплатоспроможних підприємств, проведено економіко-правовий аналіз процедур банкрутства і встановлено вплив функціонування механізму управління банкрутством на економіку підприємств. використання законодавства про банкрутство, крім того, свідчить про наявність проблем, що поєднані зі здійсненням процесу управління неплатоспроможністю та банкрутством суб'єктів господарювання і вимагають найшвидшого розв'язання. Серед проблем варто виділити такі елементи організаційно-економічного механізму управління банкрутством:

- відсутність системного підходу в менеджменті банкрутством;
- відсутність виробленої і науково обґрунтованої термінології інституту банкрутства і норм права, які однозначно сприймаються фахівцями економічного і юридичного профілю;
- недостатнє висвітлення причин банкрутства;
- недосконалість організації обліку неплатоспроможних підприємств;

- відсутність обґрунтованості взаємодії фахівців економічного і юридичного профілю при розгляді справ про банкрутство й ухвалення рішення щодо боржника;

- відсутність методик, які дають можливість установити економічний факт банкрутства суб'єкта господарювання, а не передбачати його.

Незважаючи на значний ступінь регламентації процедур банкрутства, проведений їх економіко-правовий аналіз свідчить, що не усі з них однозначно сприймаються фахівцями економічного і юридичного профілю, достатньою мірою регламентовані і методично розкриті. А це впливає на якість управління банкрутством – адекватність прийнятих судом рішень і можливість їх виконання. Встановлено, що при реалізації арбітражного методу управління банкрутством проблемними є питання, пов'язані з порушенням справи про банкрутство, процедурами арбітражного судочинства і здійсненям ліквідаційних заходів.

Висновки. Отже, важливим моментом в організації функціонування механізму управління банкрутством є визначення його суб'єкта і сутності понять “механізм”, “управління” банкрутством, що раніше не знаходило належного висвітлення в економічній літературі. Обґрунтовано, що здійснювати управління банкрутством може тільки держава, а суб'єкт господарювання може управляти тільки своїм фінансово-майновим становищем. Управління банкрутством визначено як діяльність системи судочинства й органів державної влади (або, за їх дорученням, інших осіб), сукупність важелів, за допомогою яких здійснюється вплив на суб'єкта господарювання, який є неспроможним або банкрутом. Механізм банкрутства подано як система, що визначає порядок здійснення управління банкрутством. Сформульовані визначення є складовими теоретичними елементами формування наукового підходу до організації і здійснення управління банкрутством. Встановлено, що у фундаменті управління банкрутством лежать економічні процеси. Судовий метод управління банкрутством - найбільше законодавчо регламентований. Однак не всі норми законодавства досить роз'яснені, однаково зрозумілі фахівцям і регламентовані. Відсутня економічна оцінка суб'єкта як інформаційної основи для рішення суду, що приводить до прецедентів прийняття не ефективних рішень і ускладнює їх виконання. Виявлено недоліки функціонування існуючого судового методу управління банкрутством: обмеження мінімальної суми боргу, відсутність механізму формування солідарного кредитора, неврегульованість розгляду справ про банкрутство боржників, що мають соціальну сферу й екологічну значимість.

Література:

1. Про банкрутство: закон України від 14. 05. 1992 № 2343-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // www/zakon.rada.gov. ua](http://www/zakon.rada.gov.ua).
2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : закон України від 30. 06.1999 №784-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // www/zakon1.rada.gov.ua](http://www/zakon1.rada.gov.ua).

3. Івженко А.С. Основні напрямки удосконалення механізму санації підприємств за сучасних економічних умов / А.С. Івженко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 142-147.

4. Іщенко О.В. Генеза економічної сутності санації господарюючих суб'єктів / О.В. Іщенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 10. – С. 32-37.

5. Коваленко Д.І. Санація як форма реструктуризаційних процесів на промислових підприємствах України / Д.І. Коваленко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 12. – С. 92-98.

6. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: підруч. / О.О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.

7. Череп А.В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання: підруч. / А.В. Череп. – К. : Кондор, 2006. – 380 с.

УДК 631.164:338.432:633(477.53)

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА КУЛЬТУРИ СВІТЧГРАСУ В УКРАЇНІ

*Калініченко О. В., ст. викл., Плотник О. Д., асистент,
Полтавська державна аграрна академія*

У статті досліджено теоретичні основи поняття “ефективність” та її види у сільському господарстві. Авторами розроблено сітьовий графік виробництва світчграсу та визначено чинники, що впливають на параметри технології його виробництва. Проведено порівняльний аналіз економічної ефективності виробництва різних сортів світчграсу.

In the article probed theoretical bases of concept “efficiency” and its kinds in agriculture. Authors are develop the network graph of production of switchgrass and certainly factors which influence on the parameters of technology of his production. The comparative analysis of economic efficiency of production of different types of switchgrass is conducted.

Постановка проблеми. Світчграс – це теплолюбна багаторічна рослина, що розмножується насінням. Має добре розвинену кореневу систему, яка часто досягає глибини понад 2 м. Висота рослини становить 50 – 250 см, залежно від сорту та кліматичних умов. Продуктивність коливається в межах від 6 т сухої речовини на північноєвропейських ґрунтах з низькою родючістю до 25 т на південно-європейських ґрунтах з високою родючістю. За дотримання агротехніки вирощування можна збирати урожай протягом 15 років.

У США світчграс використовується для запобігання ерозії ґрунтів та для забезпечення кормом тварин за посушливих умов. Останні декілька років світчграс інтенсивно вивчався в Північній Америці та нещодавно почав вивчатися в Європі як потенційна сільськогосподарська культура для виробництва біопалива або лігноцелюлозного етанолу. Іншою сферою використання світчграсу є виробництво волокна та збереження природних ресурсів.